

Sammenfatning

Formålet med rapporten er at dokumentere analyserne af de budget- og velfærdsøkonomiske konsekvenser af ændret arealanvendelse i områder med særlige drikkevandsinteresser. Analyserne er en del af aktiviteterne i ARLAS-projektet, hvor der været arbejdet med udvikling af redskaber til scenarieanalyser for et 10x10 km stort studieområde i Bjerringbro/Hvorslev kommuner. Nærværende analyser omfatter de områder, der er udpeget af Viborg amt med henblik på særlig drikkevandsbeskyttelse. Arealanvendelsen i områderne består i dag af landbrugsproduktion, hvor ca. 90 procent af arealet er i om drift, og den alternative arealanvendelse, som indgår i scenarierne er skovproduktion, braklægning samt kombinationer heraf.

De analyserede strategier omfatter: Skovrejsning: Etablering af skov på alle landbrugsarealer, der er udpeget som drikkevandsområde. Braklægning: Braklægning af alle landbrugsarealer, der er udpeget som drikkevandsområde. Kombineret skovrejsning og braklægning: Skovrejsning på alle landbrugsarealer, der er udpeget som drikkevandsområde og prioriteret skovrejsningsområde samt braklægning af alle øvrige landbrugsarealer, der er udpeget som drikkevandsområde. For scenarier, hvor braklægning indgår gennemføres analyserne både for braklægning under EUs hektarstøtteordning og braklægning under de danske ordninger for MiljøVenlig Jordbrug (MVJ-ordningerne).

Alle de analyserede scenarier medfører, at gødnings- og pesticidanvendelsen ophører på de udtagne arealer. Derfor forventes effekten i form af reduceret grundvandsbelastning at være tilnærmelsesvis ens. Som følge heraf gives rangordningen af de enkelte scenariers omkostningseffektivitet af de velfærdsøkonomiske omkostninger (tabel 0.1). Det mest omkostningseffektive af de analyserede scenarier er således braklægning under EUs hektarstøtteordning, efterfulgt af kombineret skovrejsning og EU-brak. Det mindst omkostningseffektive scenarie er skovrejsning, hvor reduktionsomkostningerne er næsten 3 gange højere end ved det mest omkostningseffektive alternativ.

Tabel 0.1. Årlige budget- og velfærdsøkonomiske konsekvenser af scenarier for ændret arealanvendelse i drikkevandsområder (1.300 ha i alt)

	Budgetøkonomisk	Velfærdsøkonomisk
	1000 kr.	1000 kr.
Skovrejsning	-5.562	-5.687
Braklægning med EU-tilskud	-1.131	-2.123
Braklægning med MVJ-tilskud	215	-3.295
Kombineret skovrejsning og brak med EU-tilskud	-1.064	-2.886
Kombineret skovrejsning og brak med MVJ-tilskud	-804	-3.738

Ved sammenligning af de forskellige scenariers omkostningseffektivitet bør de *velfærdsøkonomiske* omkostninger anvendes sat i forhold til den opnåede miljøeffekt i form af reduceret grundvandsbelastning.

Af denne grund vil en sammenligning af disse resultater med tidligere foretagne budgetøkonomiske analyser – som fx den økonomiske midsvejsevaluering af VMPII - ikke være metodisk konsistent, bl.a. også fordi de her analyserede scenarier har konsekvenser for både pesticid- og kvælstofbelastning. Braklægning under EUs hektarstøtteordning er den arealanvendelse på de udtagne arealer, der fører til de laveste velfærdsøkonomiske omkostninger, og repræsenterer således det mest omkostningseffektive tiltag af de, der er omfattet af analysen.

Det er en væsentlig pointe, at resultatet ændrer sig, såfremt de budgetøkonomiske omkostninger anvendes ved sammenligningen. Dette betyder, at som ordningerne er sammensat i dag, vil de valg som producenterne træffer ud fra ønsket om at minimere deres tilpasningsomkostninger, ikke være sammenfaldende med de valg, der ud fra en samfundsmæssig velfærdsbetragtning fører til de laveste omkostninger.

Ved analysen af scenarierne er det ikke inddraget, hvorvidt de forventede ændringer i kvælstof- og pesticidudvaskningen vil være tilstrækkelige til at opnå en tilfredsstillende grundvandsbeskyttelse. Det er heller ikke analyseret om den ønskede grundvandsbeskyttelse kunne være opnået til lavere velfærdsøkonomiske omkostninger gennem andre tiltag, som fx reduceret kvælstof- og pesticidanvendelse eller andre områdeudpegninger. Derfor kunne det være særdeles interessant set fra en miljøøkonomisk synsvinkel, at supplere analyserne med scenarier, der omfatter kombinationer af styringsmidler og som tillader en mere udbredt fortsættelse af landbrugsdriften samtidigt med, at der opnås en tilfredsstillende grundvandsbeskyttelse.